SMSČR
SDRUŽENÍ MÍSTNÍCH SAMOSPRÁV
LISTOPAD–PROSINEC 6/2012
INFORMAČNÍ ZPRAVODAJ

1-8 Hospodaření obcí a měst
4-5 Debata starostů s prezidentskými kandidáty

Stanou se obce oběťmi reforem? Nesmí!

Reformní úsilí státu nemá být útokem na podstatu obecní samosprávy

Mocným heslem posledních let se stal pojem reforma. Reformovat lze nejen nefunkční legislativu, ale i dobře zavedenou praxi, která se jinými reformami těžce rodila a nyní začíná přinášet první plody. Nejinak je tomu v případě tuzemské veřejné správy, která občanům zajišťuje společné záležitosti a služby. Obsahuje státní správu i samosprávu, které v našem prostředí fungují v rámci spojeného modelu. Některé záležitosti tedy za stát a jménem státu zajišťují samosprávné instituce, obce a kraje. A obce? Ty jsou dokonce základním článkem veřejné správy. Jejich role vyniká zejména, uvážíme-li princip subsidiarity. Při jeho dodržování by rozhodování samosprávných institucí mělo být prvotní, už proto, že by mělo platit, že vše, co není zákonem vymezeno jako státní správa, zůstává v rozhodovací pravomoci samospráv.

Takto struktura veřejné správy vypadá jednoduše. Ale zřetelné rozdělení povinností a pozic bohužel neznamená, že obstarávání veřejných služeb je bezproblémové a že funguje podle stanoveného modelu. Spíše opak odpovídá pravdě. Dlouhá léta, a v poslední době stále častěji, pociťujeme ze strany státních orgánů a ministerských úředníků snahy o zmenšování pravomocí obcí, likvidaci prostoru pro jejich samostatné rozhodování a uplatňování až zneužívání vlivu, které vychází z mylné představy nadřazenosti státní správy samosprávám. Dnes se již nacházíme v bezprostřední blízkosti paradoxního stavu, za kterého obce neurčují, které služby budou pro občana vykonávat, jak budou znít vyhlášky a nařízení, jež mají na jejich katastru platit, co a za jakých podmínek se bude u nich stavět nebo těžit, jakým způsobem naloží se svým majetkem, k čemu má být majetek využit, jak bude obec hospodařit, na co a kolik si může půjčit, na který účet si uloží své peníze nebo dokonce jestli obec bude ještě existovat a tak dále, a tak dále. Namísto sebevědomého a suverénního spravování společných veřejných záležitostí svých občanů se obce dnes snaží prostřednictvím svých organizací zachránit poslední zbytky své samostatnosti a nezávislosti.

Mají obce pykat za chyby státu?

Nerovné postavení obcí vůči státu se od samého počátku projevuje vytrvalým odmítáním návrhů na úhradu úkonů samospráv v přenesené působnosti státní správy. I když podílem dofinancování jsou na tom nejhůř právě malé obce, největší objem vlastních prostředků za výkon státní správy hradí menší obce s rozšířenou působností.

V současné době je ministerstvem financí připravován návrh zákona o rozpočtové odpovědnosti. Myšlenka nastavit zákonem brzdu možnému nekontrolovanému nárůstu zadlužení státu je jistě chvályhodná. Méně pochopitelné už je, proč podle aktuálního návrhu mají být za růst státního dluhu trestány také obce např. povinností sestavit bezdlužný rozpočet pod hrozbou zastavení vyplácení podílu sdílených daní z RUD? Vždyť z dlouhodobého hlediska jsou právě místní samosprávy nejzodpovědnějšími hospodáři s veřejnými prostředky. Lze opravdu regulací obecních rozpočtů zastavit plýtvání se státními prostředky nebo se jedná pouze o potěmkinovský trik v oblasti celkového objemu veřejných financí?

Je správné, když se státní správa snaží šetřit. Ale ani šetřit nelze bezhlavě. Byly zváženy všechny souvislosti a dopady na rušení matrik na malých obcích, když návrh deklaruje, že ušetří 4 Kč na občana ročně? Zde evidentně nemluvíme o úspoře, ale o přenesení nákladů na občany, případně obce. Stejně jako tomu bylo u návrhů na rušení venkovských škol nebo stavebních úřadů. Celkové náklady budou možná nakonec ještě vyšší, ale nejhorším důsledkem takových návrhů je vyprazdňování role venkovských obcí a další omezení dostupnosti veřejných služeb pro obyvatele venkova.

Nikdo z nás také nepochybuje o nutnosti boje proti korupci. Ale i zde je oprávněné se ptát po přiměřenosti chystaných záměrů. Je na našich radnicích opravdu tolik případů uplácení, že to odůvodňuje smysl takových návrhů, jako je např. ten, který chce připravit obce o možnost rozhodovat o svém rozvoji a využití svého majetku zavedením povinné dražby při jeho prodeji? Nedivím se starostům, kteří se cítí být uraženi, že se podobnými návrhy již předem ocitají v roli Cimrmanova sprostého podezřelého.

Návrhů, jejichž prostřednictvím státní úředníci dobrými úmysly dláždí cestu do pekel obcím, je více, některé můžete vysledovat z dalších příspěvků v tomto zpravodaji. Dokud se autoři reformních návrhů nezačnou dívat na jejich důsledky a na strukturu a rozsah veřejné správy očima občanů, dokud se problémy nebudou řešit tam, kde jsou svým počtem, rozsahem a vlivem na náladu ve společnosti největší, nepůjdou reformy správnou cestou.

Ing. Josef Bartoněk
předseda SMS ČR

Hospodaření obcí v připravované legislativě

SMS ČR oponuje zákony, které mohou obcím ztížit investice i běžný rozvoj.

Zákonodárný stroj nabírá v poslední době na obrátkách. Jeví se to tak alespoň z pohledu obcí. Nejcitelněji se jich dotýkají ta opatření, která upravují problematiku obecního hospodaření. Jedním z takových návrhů je předloha ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti, které se věnujeme na této stránce. Sdružení místních samospráv ČR se jí bude intenzivně zabývat i v budoucnu. Totéž platí o zákonu o veřejných zakázkách, který – jak se zdá – zanedlouho opět projde nemalou změnou. Stabilita skutečně nepatří mezi ctnosti této významné právní úpravy. Posledním tématem, kterému se budeme v tomto článku věnovat, je návrh zákona o registru smluv poslance a starosty Semil Jana Farského.

Vyrovnané obecní rozpočty na úkor investiční činnosti?

Poslanecká sněmovna na své prosincové schůzi projedná vládní návrh ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti, který se významným způsobem dotýká i obcí. Jedním z jeho cílů je zabezpečit u územních samosprávných celků rozpočtovou disciplínu, omezit dlouhodobě deficitní hospodaření financované z cizích zdrojů a posílit spoluzodpovědnost za vývoj veřejných financí.

Klíčové pravidlo vládní předlohy říká, že výše dluhu územního samosprávného celku by neměla překročit 60 % průměru jeho skutečných celkových příjmů za poslední čtyři roky.

Navrhovatel kvituje s povděkem, že toto pravidlo je konstruováno jako relativní ukazatel, tedy není u něj nutné zohledňovat např. velikost územního samosprávného celku, a tak nemá diskriminační charakter. Vláda v důvodové zprávě na obhajobu návrhu uvádí, že s obdobou tohoto pravidla se je v současnosti možné setkat také v zahraničí praxi – např. ve Francii, Španělsku, Rumunsku, Estonsku, Maďarsku či na Slovensku.

Z analýzy, kterou provedlo ministerstvo financí, vyplývá, že zásadu rozpočtového hospodaření by k 31. prosinci 2011 nedodrželo 422 obcí (přibližně 6,8 % všech obcí). Převážná většina obcí zásadu rozpočtového hospodaření porušuje z důvodu předfinancování projektů s přislíbenou podporou z fondů EU a způsobu účtování o těchto prostředcích. Neblahým vedlejším efektem nového zákona by tak krom jiného mohlo být dramatické snížení absorpční kapacity (tedy možností čerpání) zejména pro menší obce.

Výše dluhu	Počet obcí
60 – 70 %	115
70 – 80 %	78
80 – 90 %	39
90 – 100 %	38
více než 100 %	154

Tabulka míry zadluženosti obcí dobře ilustruje okrajovost tohoto jecu. Z celkového počtu 6246 obcí a měst mají závažnější problémy jen jednotky procent sídel.

Blíží se opět nový zákon o zadávání veřejných zakázek

Vývoj lze v budoucnu očekávat i v právní úpravě zadávání veřejných zakázek, a to nikoli kvůli domácí kritice, již v poslední době slýcháme čím dál častěji. Impuls přichází zvenčí: v návaznosti na přijetí nových směrnic Evropské unie by totiž měl být v průběhu příštího roku připraven zbrusu nový zákon o veřejných zakázkách.

Otázkou je, zda jej bude zpracovávat Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR), současný gestor tohoto právního předpisu. V rámci úvah o rušení či slučování ministerstev totiž zaznívá i jeho jméno. Spekulacím nahrává i skutečnost, že MMR připravilo letos v létě návrh zákona o Úřadu pro veřejné investování, který by měl převzít část jeho působnosti.

Registr smluv: nové protikorupční opatření

Dolní komora Parlamentu se na své listopadové schůzi poprvé zabývala návrhem zákona o registru smluv, který předložil poslanec a starosta Semil Jan Farský. V případě jeho schválení by povinné subjekty byly pod sankcí neplatnosti, respektive neúčinnosti povinny zveřejňovat všechny písemné smlouvy, které uzavřou. Publikační povinnost by se týkala rovněž objednávek, které daný povinný subjekt vystaví, a faktur, které proplatí – na rozdíl od smluv až od určité hranice (Farský hovoří o 10 000,- Kč). Co jeho návrh, o němž se zejména mezi starosty hovoří s určitými obavami, prakticky přinese? To našim čtenářům vysvětlí přímo sám autor.

Mgr. Jan Bartonička
legislativní analytik SMS ČR

SMS ČR
SDRUŽENÍ MÍSTNÍCH SAMOSPRÁ

Proč registr smluv?

Veřejné instituce ročně utratí více než 600 mld. Kč. Bez toho, aby na ně bylo vidět. A jako starostu města mě vždycky dokáže neskutečně rozzlobit, když si přečtu, že někde se ztratilo 200 mil. Kč, jinde zbytečně vynaloženo 300 mil. Kč, a my na obci převracíme dvakrát každou korunu, než ji utratíme. Ten nepoměr mezi útratami na centrální úrovni a na obcích je neobhajitelný.

Jak tomuto plýtvání, které nakonec způsobuje, že peníze chybí i malým obcím, zabránit? Stačí rozsvítit. Registr smluv znamená, že nikdo nemůže uzavřít smlouvu, kterou se nakládá s veřejnými prostředky, aniž by ji předem zveřejnil. Kontrola ze strany konkurence, opozice je efektivní, motivovaná a zdarma.

Samozřejmě bylo při přípravě zákona nutné vzít ohled na neuvolněné starosty těch nejmenších obcí, kteří sami musejí zvládat výkon veškeré agendy. Zveřejnění smlouvy proto nebude složitější než zadání jednoho příkazu k úhradě internetového bankovnictví. Objednávky budou zveřejněny již jejich vyplněním a elektronické faktury jsou postaveny na roveň papírových.

Z rozhovorů se starosty menších obcí navíc vím, že se neobávají práce, kterou pro ně bude znamenat Registr smluv. Vadí jim především to, že musí plnit řadu dalších úkolů, které je značně zatěžují a na rozdíl od Registru smluv nedávají velký smysl. Agend, které obce musí vykonávat, je nemálo a právní řád je rozsáhlý a nepřehledný.

To mě trápí a bude-li zájem na straně starostů, nabízím jim ve snaze o potřebné zjednodušení pomocnou ruku. Kontaktovat mne mohou na e-mailové adrese: farskyj@psp.cz.

Mgr. Jan Farský

Registr smluv pohledem starostů

Starostové členských obcí SMS ČR připomínkovali návrh poslance Farského

V Poslanecké sněmovně je projednáván další návrh zákona, který si klade za cíl potírat korupci. Je jím návrh zákona o Registru smluv, který předložil poslanec Jan Farský. Mnozí ze čtenářů se s touto předlohou seznámili v minulých týdnech poté, co bylo Sdružení místních samospráv ČR předkladatelem požádáno, aby představitelé jeho členských obcí vyjádřili k návrhu své připomínky.

Z reakcí starostů je patrné, že vskutku jde o zásadní předlohu, která se obcí dotkne opravdu výrazným způsobem, a proto vyvolává značné emoce. To se odráží v odpovědích, které dorazily do Hlavní kanceláře SMS ČR: respondenti navrhované opatření buď jednoznačně vítají, nebo jej podrobují nekompromisní kritice. Pro úplnost je třeba dodat, že reakcí druhého typu je většina, když se starostové obávají především administrativní zátěže, kterou návrh přinese.

Kritických připomínek je ovšem více. Pro některé respondenty se problémem zdá být už název Farského protikorupčního opatření. Například starosta Chvalče Tomáš Prouza má za to, že registr smluv bude co do funkčnosti a smysluplnosti následovat osud základních registrů či registru vozidel.

Zpochybňováno je i to, zda lze prostřednictvím posuzovaného návrhu skutečně dosáhnout jednoho z cílů – navrácení tolik potřebné důvěryhodnosti politice. K této otázce se vyjádřil například starosta obce Nedrahovice Čestmír Sosnovec: „Důvěryhodnost politice určitě nevrátíme tím, že budeme zveřejňovat všechno možné, tu jí můžeme zkusit vrátit pouze změnou svého chování a vlastním příkladem."

Zvoleným řešením problému – tedy návrhem zákona – si v podmínkách nepřehledného právního řádu není jistý ani starosta Otovic Petr Novák. Jeho kolega Jaroslav Fodor z Hrabětic v této souvislosti dodává, že návrh by pravděpodobně nenapomohl odstranit byrokracii, ba naopak by ji ještě prohloubil.

Starosta obce Kanice Vladimír Kalivoda soudí, že špatné hospodaření je jen problémem ústředních správních úřadů a velkých měst a na malé obce by se návrh proto neměl vztahovat. Kanický starosta ve svém dopise dále připomíná, že hospodaření obcí je už v současnosti kontrolováno např. občany či kontrolními a finančními výbory zastupitelstev. Na dostatečný počet kontrolních mechanismů na obecní úrovni upozorňuje i starosta Jiří Šulák z obce Doubravy, který s Vladimírem Kalivodou souhlasí i v tom, že by případné snahy o zprůhlednění hospodaření veřejného sektory měly v první řadě směřovat na „velké ryby" na ministerstvech.

Patrně s nejzajímavějším pohledem pak přichází starosta obce Němčovice Karel Ferschmann. Ten vyjadřuje obavu, zda přijetí návrhu zákona o registru smluv nemá v konečném důsledku napomoci snahám o slučování obcí. Podle Ferschmannova předpokladu totiž zákon o registru smluv zvýší administrativní zatížení samospráv. Neschopnost plnit všechny kladené požadavky v náležité kvalitě a rozsahu bude dalším argumentem pro zastánce násilné či dobrovolné integrace menších obcí.

Jak je patrné z uvedeného přehledu, obav starostů vůči navrhovanému instrumentu je celá řada. Pozitivem uvedené situace však je, že touto oponenturou členů naší organizace předmětná poslanecká iniciativa vůbec prošla. Přičemž předkladatel normy, poslanec Jan Farský, deklaroval vůli spolupracovat na doladění konečné podoby normy právě se starosty. Sdružení místních samospráv bude i v tomto případě nadále usilovat o minimalizaci negativních dopadů tak, aby se registr smluv stal skutečným nástrojem tažení za transparentní veřejnou správu.

-red-

3 otázky pro:

Jindřicha Hniličku, starostu obce Knovíz (Středočeský kraj)

Pane starosto, jak pohlížíte na snahu omezit zadlužování obcí prostřednictvím ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti?

Jeví se mi jako nepřípadná, jelikož naprostá většina obcí dokáže – na rozdíl od státu – hospodařit s vyrovnaným rozpočtem.

Zákon o veřejných zakázkách je po své letošní novelizaci velmi často kritizován. Co na něj říkáte Vy – vyhovuje Vám jeho současná podoba, nebo považujete za vhodné upravit některé pasáže?

Jednoznačně říkám, že je třeba provést určité úpravy. Aplikace tohoto předpisu je totiž problémem i pro větší města, pro malé obce jde začasté dokonce o neřešitelnou záležitost. Stačí například jediné odvolání a veřejná zakázka je na dlouhou dobu zablokována.

Ve výroční zprávě BIS za rok 2011 se píše: *„V řadě měst jsou vlivové skupiny schopny zasahovat do rozhodování zastupitelstev a eliminovat vliv funkcionářů samosprávy, kteří jim nevycházejí vstříc."* Setkal jste se s něčím takovým ve Vaší obci?

O pokusech ovlivnit rozhodování orgánů obce jsem v minulosti již leccos zaslechl, ve většině případů měly tyto snahy souvislost se změnami územního plánu. Pro představitele obcí, na něž byl vytvářen nátlak, to jistě nebylo nic příjemného.

Poslanec Jan Farský přijal pozvánku Sdružení místních samospráv ČR a zúčastní se semináře o protikorupčních opatřeních a jejich dopadech na obce, o jehož termínu Vás budeme záhy informovat.

Prezidentští kandidáti: 13 krajů byla chyba

Debata za účasti starostů z ČR se točila kolem venkovských témat

Stalo se takřka pravidlem, že důležité změny, které se dotýkají naší země, provází i veřejná diskuse SMS ČR za účasti starostů a politických špiček. Již léta zároveň slyšíme, že našemu venkovu chybí jednoznačná vize, pozornost a soustředěná snaha překlenout problémy pramenící z mnohaletého přehlížení. Jelikož základní názorové tendence v zemi spoluvytváří hlava státu, padla volba na další diskusní setkání právě tímto směrem. 11. – 12. ledna 2013 totiž proběhne historicky vůbec první přímá volba prezidenta a právě prezidentští kandidáti by měli mít co největší povědomí o problematice venkova.

Veřejná diskuse za účasti starostů z různých částí země se nakonec odehrála v úterý 4. prosince v konferenčním salonku hotelu Jalta na Václavském náměstí v Praze. Moderátorskou taktovku převzal známý novinář Jaroslav Plesl, který rovněž spoluurčoval hlavní témata diskuse. Zmíněny byly tradiční otázky SMS ČR, tedy rozpočtové určení daní a jeho možný budoucí vývoj, současnost a budoucnost evropských dotací, hrozící slučování obcí, těžební limity, ale i smysluplnost současného krajského zřízení. „Velmi mě těší, že se venkov stal středem pozornosti. Varujeme před hrozbou slučování obcí a neúměrné administrativní zátěže, kterou stát na obce nakládá. Budoucí prezident musí tyto problémy znát a odmítnout jakékoliv ztížení existence obcí," myslí si místopředsedkyně SMS ČR Věra Kovářová. Ta také ocenila odvahu čtveřice kandidátů se starosty otevřeně diskutovat. Jmenovitě to byli Jiří Dienstbier, Vladimír Dlouhý, Bohuslav Sobotka a Miloš Zeman.

Okruhy témat diskuse prezidentských kandidátů

1. Reforma RUD a další otázky financování rozvoje venkova
V průběhu letošního roku byla v parlamentu odhlasována a následně stvrzena podpisem prezidenta novela rozpočtového určení daní. Byl tak vyslyšen dlouhodobý požadavek SMS ČR na příznivější dělení daní mezi velkoměsty a venkovskými obcemi. Zároveň se v příštím roce definitivně rozhodně, jak budou děleny evropské prostředky vyčleněné na podporu územního rozvoje v následujícím sedmiletém programovacím cyklu.
Okruhy otázek: Jak hodnotíte letošní reformu RUD? Neměla by jít ještě dále? Jaký poměr prostředků na hlavu mezi obyvatele Prahy a venkova považujete za optimální? Je vůbec RUD v jeho dnešní podobě vhodným nástrojem financování územních samospráv?
Jaký máte názor na dosavadní způsob čerpání prostředků z fondů EU? Pokládáte současný způsob financování projektů v území z těchto fondů za vhodný? K jakým změnám by mělo podle Vás dojít v chystaném období 2014+?

2. Reforma veřejné správy a její dopady na venkovské obce
Již dvě desetiletí v České republice probíhá kompletní změna struktury veřejné správy. Dlouhodobě avizované završení této reformy mělo obsahovat zejména zeštíhlení ministerstev a optimalizaci dalších ústředních orgánů státní správy. Místo toho je navrhováno opět měnit smíšený model veřejné správy a omezovat některé kompetence obcí.
Okruhy otázek: Který z kroků reformy veřejné správy v polistopadovém období považujete za nejméně šťastný? Úrovní řízení je v České republice vzhledem k její velikosti příliš. Pociťují to i představitelé obcí, kteří jsou výsledky práce četných výše postavených orgánů doslova zavaleni. Kdybyste si měl vybrat, kterou úroveň řízení byste zrušil? Koncepce dokončení reformy veřejné správy, jíž připravilo MV, počítá ve jménu racionalizace s rušením stavebních a matričních úřadů v některých obcích. Jak se na tento návrh díváte?

3. Budoucnost českého a moravského venkova a jeho udržitelný rozvoj
Výsledkem polistopadové dezintegrace sítě střediskových obcí je dnešní struktura čítající přes 6240 obcí a měst. Je důsledkem demokratizace rozhodování v území, jehož nedílnou součástí je místní samospráva založená na komunálních volbách. Navzdory tomu se periodicky ozývají hlasy politiků za slučování obcí pod rouškou optimalizace a úspor. Venkovu také schází ucelená vize, či státní koncepce rozvoje.
Okruhy otázek: Podpořil byste vytváření tlaku na sdružování, slučování nebo rušení obcí (byť by bylo dobrovolné)?
Jak se díváte na budoucnost českého a moravského venkova obecně? Měl by mít státem stanovenu zvláštní podporu, nebo alespoň strategii ekonomického a sociálního rozvoje?
Zaslouží si zachování veřejných služeb na venkově zvláštní pozornost a podporu? Nebo je to hlavně otázka efektivity a tržních mechanismů? Podpořil byste zachování některých prvků venkovské obslužnosti i za cenu subvencí ze strany státu?
Jaký je Váš recept na to, aby venkov zůstal slušným místem pro život i v budoucnu?

Povedené i nezdařené reformy
Přítomní kandidáti neskrývali svou náklonnost k venkovu, některými názory přítomné dokonce velmi překvapili. Například všeobecně silná podpora reformy rozpočtového určení daní vyvolala spokojené reakce. Ze čtveřice kandidátů jen Přemysl Sobotka otevřeně přiznal, že by patrně nepodpořil výraznější redukci příjmů čtveřice největších měst v čele s Prahou a připomněl, že nastávající novela RUD je výsledkem potřebného kompromisu. Miloš Zeman zmínil jako svou prioritu posílit význam skutečného sídla firmy, jejíž daňové odvody by měly primárně směřovat tam, kde se tvoří produkce a kde vzniká také zátěž na okolní prostředí. Nynější stav, kdy se sídla firem koncentrují ve velkoměstech kvůli ztížené finanční a daňové kontrole, je podle Zemana neudržitelný. V relativní shodě se neslo i hodnocení minulé a současné reformy veřejné správy. „13 krajů je v naší zemi přespříliš," slyšeli například od kandidátů starosto-

Plénum starostů

vé. Ti dále zdůraznili, že kraje jsou obcím často vzdáleny a že daleko lépe veřejná správa fungovala v době existence bývalých okresních úřadů. „Bohužel nyní je už pozdě, přitom někteří pánové kandidáti tento systém dokonce budovali“, posteskl si například Petr Halada, starosta Kamýku nad Vltavou.

Dotace EU vyžadují změnu

Rozpačité reakce starostů vyvolaly úvahy prezidentských kandidátů nad současným programovým obdobím a nad čerpáním dotací z EU v jednotlivých obcích. Nespokojené reakce vyvolaly zejména úvahy o tom, že základním předpokladem pro získávání dotací jsou schopnosti starostů. Knovízský starosta Jindřich Hnilička oponoval, že daleko větší roli mnohdy hrají osobní či stranické kontakty toho kterého představitele. Proto považuje za ideální stav co nejnižší podíl dotací a maximalizaci prostředků dělených klíčem RUD. Kriticky se opřel do současného programového období kandidát Jiří Dienstbier, který vyjmenoval některé tradiční přešlapy známých ROPů a deklaroval budoucí podporu zejména vzdělávání a infrastrukturním projektům. Břitce Dienstbierovi kontroval pravicový kandidát Přemysl Sobotka, který připomenul, že právě sociální demokraté kontrolují tok prostředků v ROPech na úrovni krajů, respektive regionálních rad. Vladimír Dlouhý se přiklonil k důležitosti velkých mezinárodních projektů, které by z evropských prostředků měly být podporovány primárně. Jako příklad uvedl dálniční tahy, železniční koridory či některé vodní cesty.

Těžebním limitům ANO i NE

Jedna ze závěrečných otázek, kterou položil starosta Háje u Duchcova a předseda ústecké organizace SMS ČR Karel Drašner, se týkala prolomení těžebních limitů. Toto ožehavé téma nalezlo silného zastánce v osobě Miloše Zemana, opatrně se k němu přiklonil i Vladimír Dlouhý. Přemysl Sobotka podmiňuje prolomení limitů regionálním kompromisem a Jiří Dienstbier je naopak ostře proti a to zejména v těch případech, kde by mohlo dojít k demolicím obcí a měst.

Debatu uzavřela místopředsedkyně SMS ČR Věra Kovářová, která zdůraznila potřebu vzájemného dialogu a citlivého vnímání potřeb venkova. Poznamenala také, že diskusní setkání starostů s kandidáty na prezidenta jistě není poslední akcí tohoto typu.

Mgr. Tomáš Chmela
tajemník SMS ČR

Aktuálně o protikorupční novele zákona o obcích

Změny v nakládání s obecním majetkem může přinést také připravovaná „protikorupční novela zákona o obcích“ vycházející ze Strategie vlády v boji proti korupci. Na podzim letošního roku se tento novelizační návrh dostal na vládu, která jej nakonec odložila s podmínkou projednání všech sporných bodů, které sklidily kritiku protikorupčních, ale i profesních organizací, s dotčenými partnery. Řadu připomínek soustavně tlumočilo také SMS ČR, a proto se účastnilo rovněž následujících jednání, která proběhla na konci října a v listopadu tohoto roku.

Pracovní skupina dospěla k závěru, že není nezbytné znovu zahajovat meziresortní připomínkové řízení, neboť projednání materiálu vládou by se tím výrazně oddálilo. Pracovní skupina proto hledala věcná řešení hlavních problémů, které v návrhu spatřují zástupci územních samosprávných celků. Výsledkem je kompromisní návrh změn projednávané novely, který by měl být již zanedlouho projednán vládou a podle očekávání postoupen Poslanecké sněmovně.

Co tedy lze nyní od nejnovější podoby protikorupční novely - vedle technických změn – očekávat z pohledu obcí?

řejněnému záměru minimálně po dobu 30 dní, po kterou musí být záměr zveřejněn na úřední desce.

Tolik ve stručnosti k posledním změnám v návrhu protikorupční novely zákonů o územních samosprávných celcích. Jak je patrné z uvedeného přehledu, nelze ani zdaleka všechny zmiňované změny bezvýhradně přijmout. I proto budeme nadále usilovat o minimalizaci negativních dopadů tohoto legislativního návrhu tak, aby nevytvářel nadměrnou administrativní zátěž zejména v prostředí malých obcí.

- Návrh nebude podmiňovat rozhodnutí zastupitelstva o odchylce od povinnosti zpeněžit majetek veřejnou dražbou nebo veřejnou soutěží existencí důvodů hodných zvláštního zřetele. Důvodová zpráva však bude doplněna o příkladné důvody pro odchylku, k nimž patří například úmysl obce zajistit konkrétní využití zpeněžované nemovitosti.
- Podání žaloby na náhradu škody způsobené obci bude podmíněno souhlasem jedné třetiny členů zastupitelstva obce.
- O neuplatnění náhrady škody bude rozhodovat pouze zastupitelstvo obce.
- V § 39 odst. 1 nebude uváděna doba pro podávání nabídek ke zveřejněnému záměru. V důvodové zprávě bude nicméně výslovně uvedeno, že každý má právo podávat nabídky a vyjadřovat se ke zveřejněnému záměru minimálně po dobu 30 dní, po kterou musí být záměr zveřejněn na úřední desce.
- Z okruhu povinně zveřejňovaných smluv podle § 40 budou vyloučeny dotace a návratné finanční výpomoci (jejich zveřejňování řeší Ministerstvo financí v novele zákona č. 250/2000 Sb).
- Do pravomoci rady obce bude výslovně svěřeno rozhodování o nájemních smlouvách a smlouvách o výpůjčce na dobu ne delší než čtyři roky, pokud není vyhrazeno zastupitelstvu obce, s tím, že rada bude moci toto rozhodování svěřit zcela nebo zčásti příspěvkové organizaci obce
- Navrhuje se také výslovná úprava pravidel pro zveřejňování záznamů z jednání zastupitelstva.
- Schvalování rozpočtového výhledu bude doplněno do vyhrazené pravomoci zastupitelstva obce.
- Rozhodování o přijetí dotace a návratné finanční výpomoci obcí bude svěřeno do vyhrazené pravomoci zastupitelstva obce jen v obcích, v nichž není volena rada obce.

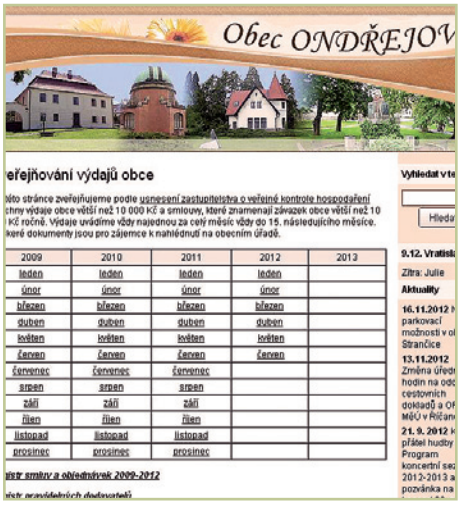
Mgr. Jan Bartonička
legislativní analytik SMS ČR

Většina starostů jsou lidé poctiví, ale problém je s tím zbytkem

Říká starosta středočeského Ondřejova Martin Macháček v rozhovoru o hospodaření obcí

Jak vnímáte současnou právní úpravu nakládání s obecním majetkem – je adekvátní, nebo nikoli? Vidíte prostor pro její zjednodušení?
Odpovím velmi stručně: až budou v Česku žít Švédi, bude i ten prostor pro zjednodušení. Do té doby bych nezjednodušoval.

Nakládání s obecním majetkem mělo v důsledku připravované protikorupční novely zákona o obcích doznat vcelku významných změn – ovšem nikoli ve směru zjednodušení. Jak se na navrhovaná opatření díváte?
V podstatě bych mohl odpovědět stejně jako na předchozí otázku: kdyby u nás žili samí poctiví lidé, nemuseli bychom vymýšlet, jak zabránit nepoctivcům v okrádání nás všech. Já si dokonce myslím, že velká většina starostů a členů zastupitelstev jsou lidé poctiví, ale problém je s tím zbytkem.
A pozor: když říkám, že většina lidí je poctivá, neznamená to, že tito lidé spravují většinu peněz. To se dá vysvětlit velmi snadno. Velká většina starostů a zastupitelů působí totiž na malých obcích; tam si obvykle voliči vyberou slušné lidi, protože kandidáty znají osobně a darebáky nezvolí. A současně se tam nakládá s poměrně malými částkami, takže se těm nepoctivým darebákům ani moc nevyplatí se o taková místa ucházet.
Čím větší město, tím víc peněz, tím větší lákadlo pro darebáky a současně tím menší osobní znalost kandidátů. Místo všem známých nezávislých kandidátů nastupují čistě stranické kandidátky, na jejichž volitelná místa se vybírá podle zcela jiných kritérií, než je poctivost. Takže daleko největší část obecních a městských peněz spravují volení politici, za jejichž poctivost bych opravdu ruku do ohně nedal. Praha je v tom pak zcela extrémním příkladem.
A co s tím teď? Nechceme komplikovat život starostovi v Horní Dolní, protože mu věříme a protože si ho lidé ohlídají; ale současně chceme zamezit rozkrádání spousty jiných veřejných peněz.
Na tohle znám jedinou odpověď: zveřejňovat a zodpovídat. Nebudeme potřebovat další hlídače a hlídače hlídačů, protože si veřejnost své peníze ohlídá sama. A především vědomí, že co udělám, bude zveřejněno, je obrovskou prevencí před nepravostmi.
No a zodpovídat za své činy musí přece ve své práci každý, proč by neměl zodpovídat zrovna starosta a zastupitelé? Jestliže rezignujeme na odpovědnost za škodu, pak už si může s veřejnými penězi dělat každý, co chce.
Takže ano, v principu s navrhovanou novelou souhlasím, i když s určitými výhradami.

Ondřejov dlouhodobě zveřejňuje veškeré výdaje nad 10 000 Kč na obecním webu.

Co konkrétního novele vytýkáte?
Každý starosta je manažer a každý manažer udělá občas chybu, i kdyby byl jinak sebeúspěšnější. Nic nezkazí jen ten, kdo nic nedělá. V podniku se zvažují úspěchy i pochybení manažera jako celek a podle toho je ohodnocen i finančně. V obci za úspěchy může získat politické body u voličů, ale ke své zákonné odměně nedostane ani o korunu navíc. Když po něm současně budeme vymáhat každou škodu, velmi rychle přijde na to, že se mu vyplatí nedělat vůbec nic. Kdo se bude celý den šťourat v nose, ten nic nezkazí a nic nemusí platit; kdo ale bude stavět vodovod, kanalizaci, čističku, školku a já nevím co, ten určitě nějaké chyby udělá. A má-li v obci šikovného protivníka, může skončit i tak, že zaplatí nějakou náhradu škody.
Kdybychom tedy tento problém neošetřili nějakým zákonným ustanovením, riskovali bychom, že se o místo starosty budou ucházet jen ti „šťouralové v nose“, kteří nic neudělají a nic nezkazí, nebo rovnou darebáci, kteří si spočítají, kolik musí nahrabat, aby se jim to riziko vyplatilo. Ani jedno není dobré.

RNDr. Martin Macháček, CSc.

Vzdělání: MFF UK v Praze, obor teoretická fyzika;
Profese: do roku 1993 vědecký pracovník Astronomický ústav AV ČR v Ondřejově; od roku 1994 působí v komunální politice jako řadový zastupitel, člen rady a od roku 2006 jako starosta obce Ondřejov (1385 obyv.).
Zájmy: exaktní vědy, jazyky, historie a ekonomie, rád cestuje a plaví se na moři i na vnitrozemských vodních cestách. Je autorem mnoha učebnic fyziky pro školy různého stupně, zabývá se též zdokonalováním školské výuky na našich školách. Martin Macháček je ženatý, má 4 syny a zatím dvě vnoučata.

http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/martin-machacek.php

Jak byste to tedy jinak ošetřil?
Některá ustanovení v návrhu novely tím směrem jdou. Například třetina zastupitelů může podat žalobu o náhradu škody, ovšem zastupitelstvo může rozhodnout, že obec náhradu nebude uplatňovat „z důvodů hodných zvláštního zřetele“. Já sám bych do zákona ještě dodal nějaké ustanovení tohoto druhu: „Při posuzování oprávněnosti nároku obce na náhradu škody soud přihlédne k tomu, zda jde o škodu vzniklou v rámci obvyklé manažerské činnosti starosty, nebo zda naopak jde o hrubou nedbalost nebo dokonce o úmysl.“
Osobně se nebojím nějaké velké „kriminalizace starostů“. Zastupitelstva bývají rozumná a toho problému si určitě bu-

dou vědoma – poslat k soudu o náhradu škody schopného starostu jen proto, že naboural na náledí auto, to by museli být úplně pitomí.

Další významnou předlohou, která je v současnosti projednávána v Poslanecké sněmovně, je návrh zákona o registru smluv poslance Jana Farského. Co si o této iniciativě myslíte?

Jednoznačně s tímto návrhem souhlasím. Na smlouvě obce přece nesmí být nic tajného, každý musí mít možnost si ji přečíst. A než aby do obecních úřadů chodili lidé a já se musel hrabat v šanonech, abych jim tu smlouvu našel, tak to je jistě daleko jednodušší, když smlouva bude na webu. Na malé obci je smluv pár a na velké, kde je jich hodně, tam zase mají víc úředníků, kteří to zvládnou. Co je na tom, poslat jeden soubor na určenou adresu? Jiná věc je, že stát pro to musí vytvořit jednoduché a zdarma přístupné webové prostředí, kam ten soubor se smlouvou dokáže poslat pomalu i absolvent zvláštní školy.

Registr smluv je řadou starostů kritizován kvůli rozšíření administrativní zátěže. Podobné výtky se především v poslední době množí na adresu novely zákona o veřejných zakázkách, která nabyla účinnosti letos na jaře. Jaké jsou Vaše zkušenosti s její aplikací?

Tady bych asi ocitoval část mailu, který jsem o tom posílal jednomu kolegovi ze západních Čech. *„Ahoj Pavle. Taky bych měl život pohodlnější, kdyby byl zákon o veřejných zakázkách jednodušší. Ani Ty, ani já bychom toho nezneužívali. Ale bohužel spousta lidí by toho zneužívalo ve velkém, hlavně tam, kde se točí stamiliony a miliardy. To je jisté, to je bohužel vyzkoušená věc. …*

Tak to řešme jinak: ať je zákon o veřejných zakázkách přísný, ale vytvořme k němu snadno přístupnou provádějící infrastrukturu. Prostě server, na který dáš zadávací dokumentaci (tu musíš vytvořit tak jako tak), kvalifikační podmínky, odklikáš pár identifikačních údajů, typ výběrového řízení, členy hodnotící komise a konec. Server z toho vytvoří všechny zákonem požadované dokumenty, pošle je, kam je třeba. Chceš-li oslovit firmy, s kterými máš dobré zkušenosti, tak je mailem upozorníš, že tam a tam dáváš výběrové řízení. A pak už jen čekáš na nabídky.

Dnes už všechny firmy musí mít datové schránky, ten portál jim tedy může sám doručovat, registrovat doručení, dělat všechny úkony, které zákon požaduje apod. - nač platit, jako dnes, desetitisíce nebo statisíce firmě, která to výběrko udělá klasicky poštou? A přitom jsi si před zákonem jistý, nikdo to nemůže napadnout. Technicky je dnes takové řešení možné. A když se udělá centrálně, pak náklady na jedno výběrové řízení budou proti dnešnímu stavu zanedbatelné.“

Děkuji za rozhovor -JaB-

Názor

Praxe v rozporu s pravidly?

Úvaha starosty Ladislava Ševanky na téma nakládání s majetkem obcí

Po dlouholetých zkušenostech v oblasti samosprávy jsem přesvědčen, že problém s transparentností při nakládání s majetkem státu a územních samosprávných celků nespočívá ani tak v nedostatku legislativy jako v tom, že **současná legislativa se dostatečně nepromítá do každodenní praxe.** Přestože současná právní úprava, obsažená především v zákoně o obcích, definuje poměrně jednoznačně povinnosti obcí při nakládání se svým majetkem, je až příliš snadné tento majetek prodávat neodůvodněně výrazně pod cenou, v rozporu se záměrem a někdy i v rozporu se zdravým rozumem.

Začalo to před lety privatizací bytového fondu, kdy mnohé obce doslova za hubičku rozdaly bytový fond nájemníkům. Škody lze odhadovat v řádu desítek miliard Kč. Tehdy to nikoho nezajímalo, jelikož to byla a doposud je politická záležitost. Zákon o obcích tak šel stranou. S problémy se setkáváme i v současnosti. Obzvláště zastupitelé malých obcí, kde se všichni znají, jsou při prodeji majetku pod obrovským tlakem kupujících, kteří jsou jejich přáteli, známými i voliči. Výsledkem jsou prodeje majetku obcí pod cenou. Neznám přitom jediný konkrétně dotažený případ, kdy bylo zastupitelstvo jako kolektivní orgán postiženo za nevýhodný prodej majetku obce. Nejde o to kriminalizovat mnohdy nekvalifikované zastupitele, ale korigovat a usměrňovat jejich konání ve směru dodržování zákona o obcích. Zde fatálně selhávají státní orgány. Nikdy jsem neslyšel, že by se finanční úřady zajímaly, zda obce prodávají nemovitý majetek za ceny v místě a čase obvyklé, jak jim to ukládá zákon o obcích.

Přitom je to stát, který je krácen na daních z převodu nemovitého majetku. Finanční úřad zajímá pouze to, zda byla tato daň správně odvedena z prodejní ceny. Pokud zákon obcím neukládá povinnost pořizovat znalecké odhady ceny nemovitostí, o to víc by se stát měl zajímat, za jakou cenu se tento majetek prodává, případně pronajímá. V mnoha případech se jedná o zlomek tržní ceny a z toho plynoucí daňové úniky. Potom se nemůžeme divit, že majetek obcí se často stává předmětem spekulací a podvodů (viz poslední mediální případ, kdy starosta Nemanic, obce s 300 obyvateli, dostává měsíčně apanáž 100 000,- Kč od firmy, která si od obce výhodně pod cenou pronajala majetek). Ale to se na světlo světa dostávají jen ty nejkřiklavější případy, které po čase vyšumí. Jak už jsem zmínil, podle mého názoru je třeba co nejméně měnit legislativu, ale o to více se zaměřit na **dohled nad dodržováním zákonů**, zejména zákona o obcích. Při nakládání s obecním majetkem je třeba využívat nástrojů, které jsou pro územní samosprávy výhodné. Osobně proto vítám prodej obecního majetku v dražbě, jelikož je zde velká šance omezit korupční jednání a zároveň možnost dosažení vyšší ceny prodávaného majetku.

Existují i jiné kontrolní mechanismy, které se nevyužívají dostatečně. Ukážu to na následujícím příkladu. Znám obec v blízkém okolí, kde po dobu minimálně 13 let prodávají pozemky paušálně za ceny, které si zastupitelstvo odsouhlasilo v roce 1999 a to 15,-Kč/m^2 pro místní a 50,-Kč/m^2 pro cizí. Během tohoto období byly prodány na zakázku desítky pozemků, mnohdy stavebních. Nikdy se nestalo, že by se přihlásilo více zájemců, protože záměr byl většinou zveřejněn až po schválení prodeje konkrétnímu zájemci zastupitelstvem. Pouze v jednom jediném případě se přihlásilo více zájemců, což vedlo zastupitele ke zrušení prodeje, protože nebyl stanoven mechanismus výběru zájemce a nejvyšší nabídnutá cena jim nic neříkala. Dopadlo to tak, že byl vypracován nový obstrukční záměr, který potenciální zájemce vyřadil a pozemek byl prodán předem vybranému zájemci. V této obci si zastupitelstvo jede dál po své linii, zákon nezákon a v podstatě si kupuje některé voliče bez ohledu na zájmy obce. Ani odbor dozoru a kontroly MV ČR, který byl osloven neúspěšným zájemcem, tuto praxi nezastavil. Zájemci nakonec nezbylo, než se obrátit na soud, který vzhledem ke spoustě zásadních pochybení při prodeji tohoto pozemku mu dal zapravdu a v první instanci rozhodl, že kupní smlouva je neplatná. Tento případ by se nikdy nestal, kdyby obec musela prodávat za ceny

v místě a čase obvyklé (absence kontroly finančním úřadem), soulad zveřejněného záměru s kupní smlouvou (selhání kontroly odboru dozoru a kontroly MV ČR). Na tomto konkrétním případě je názorně vidět, že mechanismy a státní instituce pro kontrolu transparentnosti při nakládání s majetkem obcí zde jsou, ale chybí chuť a mnohdy fundovanost administrativy státu se tímto zabývat.

Co se týká záměrů samotných, bude nezbytné, aby byla jasně stanovena povinnost zveřejnit cenu a kritéria výběru zájemce. Současná úprava umožňuje obcím zveřejnit pouze to, že se něco prodává. Dokonce odbor dozoru a kontroly MV ČR, opírající se o judikát Nejvyššího soudu, nevylučuje zveřejnění záměru obce prodat majetek předem vybranému zájemci. Nikde v § 39 zákona o obcích jsem nenalezl ustanovení, které by tento postup umožňovalo. Ve své podstatě je tento právní názor popřením transparentnosti při nakládání s obecním majetkem. Ani v nejbujnější fantazii si nedovedu představit smysl zveřejnění takového záměru. Takový záměr by byl matoucí pro zájemce, diskriminační a lehce zneužitelný ve prospěch konkrétních zájemců. Výběr zájemců o majetek obce musí být až finální záležitostí, kdy se zohlední a průkazně odůvodní výběr kupujícího.

Ladislav Ševanka
starosta obce Domašov nad Bystřicí
předseda krajského shromáždění SMS ČR Olomouckého kraje

Vzdělávání starostů (nejen) na sklonku roku 2012

Letošní rok byl také ve znamení inovovaných starostovských seminářů

Dubenec

Poříčí u Litomyšle

Praha

Regulace hazardu, nový zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi, ale také problematika poštovních služeb na venkově se staly náplní vzdělávacích akcí Sdružení místních samospráv určených starostkám a starostům našich členských i nečlenských obcí na sklonku letošního roku. Vyvrcholilo tak téměř roční úsilí o rozšíření nové služby představitelům obcí v podobě školení na aktuální témata. Zatímco prvé dvě jmenované podzimní akce byly konány jednorázově, seminář o poštovních službách byl již pátým v pořadí, přičemž vzhledem k velkému zájmu starostů bude pokračovat i v následujícím roce. První z akcí se konala 24. října v Dolanech u Olomouce pod patronací tamního krajského shromáždění SMS ČR. Přijeli četní hosté, přičemž se svými dlouholetými praktickými zkušenostmi přítomné seznámil také Michael Canov, starosta ze vzdálené Chrastavy. Druhou zajímavou vzdělávací akcí na aktuální téma, byl seminář o církevních restitucích. Konal se 4. prosince v návaznosti na **schválení zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi**, které proběhlo 8. listopadu hlasováním v Poslanecké sněmovně a následně 22. listopadu nepodepsáním a zároveň nevetováním zákona prezidentem republiky. Od nového roku tak bude probíhat postupné navracení dříve blokovaných nemovitostí, přičemž veřejné objekty na dříve církevních pozemcích budou konečně v nesporném vlastnictví obcí. Tyto informace potvrdil na semináři zejména náměstek ministryně kultury František Mikeš a poslanec Jiří Besser, který se coby předchozí ministr na tvorbě zákona zásadně podílel. Poslední dvojice podzimních vzdělávacích akcí (3. října a 14. listopadu) patřila **vývoji v oblasti poštovní sítě**. V Dubenci u Jaroměře a následně v Poříčí u Litomyšle se sešla necelá stovka starostů, kteří usilují o zachování venkovských pošt ve svých obcích. Semináře vedl již tradičně Petr Angelis z Asociace poštovních služeb, který starosty seznámil zejména s platnou legislativou, která dává obcím řadu možností, jak se aktivně zasadit o kvalitní a dostupné poštovní služby pro občany venkova. V Poříčí u Litomyšle navíc vznikla **výzva starostů**, která byla adresována nově zvolenému hejtmanovi Pardubického kraje Martinu Netolickému. Jednání v této věci je naplánováno na 9. ledna 2013.

Závěrem si dovolím malou statistiku. Za rok 2012 se nám podařilo uspořádat 35 vzdělávacích akcí s celkovou účastí téměř 1000 starostek a starostů. To vše díky členským příspěvkům a díky dotační podpoře Ministerstva pro místní rozvoj.

Mgr. Tomáš Chmela

Kontakty na SMS ČR: Adresa sídla SMS ČR je Zlín - Prštné, Nábřeží 599, 760 01, telefony: 577 688 203, 605 345 806, internet: www.smscr.cz, email: info@smscr.cz, Informační zpravodaj SMS ČR vydává Sdružení místních samospráv ČR se sídlem Zlín 760 01, Nábřeží 599, IČ: 75130165, www.smscr.cz, info@smscr.cz, místo vydání Zlín, dat. vydání 14. 12. 2012, č. 6/2012, ev.č. MK ČR E 20029. Výkonný redaktor: Mgr. Tomáš Chmela; Redakční rada: Ing. Josef Bartoněk, předseda; Edita Nezvalová, Jan Pijáček, Ing. Věra Kovářová, Ing. Jiří Nešpor. Grafické zpracování: Ing. Petr Machů www.grafikplus.cz